

Література:

1. Про затвердження Порядку накладення штрафів за правопорушення у сфері містобудівної діяльності: Постанова Кабінету Міністрів України від 6.04.1995 р. №244. Офіційний вебпортал парламенту України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/244-95-%D0%BF#Text>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-372-9-38>

**INFORMATION SECURITY WITHIN
THE NATIONAL SECURITY OF UKRAINE**

**ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА
В СТРУКТУРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**

Nedokhliev I. I.

*External Postgraduate Student
at the Department of Constitutional
and Administrative Law,
Zaporizhzhia National University
Zaporizhzhia, Ukraine*

Недохлєбов І. І.

*здобувач кафедри конституційного
та адміністративного права,
Запорізький національний
університет
м. Запоріжжя, Україна*

В умовах актуалізації загроз в інформаційній сфері, які пов'язані із зовнішньою збройною агресією, постало питання визначення місця інформаційної безпеки в структурі національної безпеки України. З приводу останньої категорії О. Н. Андрєєва зазначає, що об'єктивною підставою для виокремлення складових частин національної безпеки стало загострення глобальних проблем у другій половині ХХ століття поява нових загроз у різних сферах суспільного життя та людської діяльності. Тоді вчені звернули увагу на те, що постала реальна необхідність забезпечення захищеності різноманітних життєво важливих інтересів націй, окрім тих, що були об'єктом захисту до того часу – саме існування націй. Дослідниця окремо наголошує на важливості інформаційної складової, яка включає не тільки питання розвитку сучасних комунікаційних засобів, але й вирішення інших завдань, які пов'язані з дотриманням конституційних прав і свобод громадян в області одержання й обміну інформацією [1, с. 136]. Тобто, окрім складові

національної безпеки візуалізуються в залежності від характеру загроз національним інтересам в різних сферах суспільного життя.

На підтвердження цієї думки слід навести наступну тезу О. В. Мотайло: національна безпека як складне явище являє собою систему взаємопов'язаних елементів, яка включає в себе певну сукупність концептуальних установок і положень, соціально-політичних і правових інститутів і установ, визначених засобів, методів і форм, що дозволяють не допускати, уникати та реагувати на внутрішні та зовнішні небезпеки та загрози [2, с. 292]. Звідси випливає, що кожна складова національної безпеки представляє собою відносно самостійну систему засобів та способів, індивідуалізованих на рівні природи і характеру загроз, що повністю вкладається в концепт інформаційної безпеки.

В працях вітчизняних вчених інформаційна безпека позиціонується у якості складової національної безпеки. Окремі вчені розкривають її місце в цій системі та окреслюють суспільну роль. Наприклад, О. А. Панченко вказує, що у сучасних умовах інформаційна складова національної безпеки держави відіграє надзвичайно важливу роль через наявні в ній ризики та загрози. Тому, державна політика щодо забезпечення інформаційної безпеки є важливою складовою національної безпеки. В її основі повинна бути системна превентивна діяльність органів державного управління щодо надання гарантій інформаційної безпеки особистості, соціальним групам, суспільству і державі в цілому [3, с. 78].

На нашу думку, інформаційна безпека є однією з основних складових національної безпеки, що обумовлено роллю самої інформації, яка здатна впливати на доволі різні суспільні процеси. Такий інтегрований характер інформації зумовлює необхідність врахування інформаційної складової при формуванні різних видів державної політики. З приводу цього питання М. Т. Гаврильців зазначає, що забезпечення інформаційної безпеки завдяки послідовній реалізації грамотно сформульованої національної інформаційної стратегії значною мірою може сприяти забезпеченню досягнення успіху при вирішенні завдань у політичній, військово-політичній, військовій, соціальній, економічній та інших сферах державної діяльності [4, с. 201].

У своїй науковій праці І. Р. Боднар наголошує, що необхідність гарантування інформаційної безпеки зумовлюється, по-перше, потребою забезпечення національної безпеки України в цілому, по-друге, існуванням таких загроз інформаційній сфері країни, які можуть завдавати значної шкоди загальним національним інтересам, по-третє, врахуванням того, що за допомогою інформації можна впливати на

зміну свідомості і поведінку людей. Саме тому, державна інформаційна політика визначає основні напрямки діяльності органів державної влади у цій сфері. Ці напрями обумовлені змістом національних інтересів держави, суспільства та особистості [5, с. 70]. Отже, інформаційна складова національної безпеки орієнтована на попередження і нейтралізацію загроз, шляхом спрямування діяльності відповідних суб'єктів – владних інституцій.

М. О. Шевчук вказує, що інформаційна безпека як ключова складова національної безпеки включає такі пріоритетні напрями: забезпечення захисту інформаційного простору та забезпечення безпеки культурного генофонду людства в умовах глобалізації. Важливо підкреслити, що окрім правових, організаційних та технічних засобів і методів, важливими складовими процесу забезпечення безпеки інформаційного середовища є також соціокультурні аспекти [6, с. 139]. Вбачається, що в цій тезі розкривається міжінституційний характер інформаційної безпеки, який проявляється на рівні соціокультурних цінностей, які мають фундаментальний характер та використовуються для розробки державної політики в різних сферах суспільного життя.

На рівні нормативно-правових актів у сфері національної безпеки, інформаційна складова візуалізована достатньо чітко. В Законі України від 21 червня 2028 року № 2469-VIII «Про національну безпеку України» вказано, що виконання завдань, пов'язаних із захистом національних інтересів, відбувається шляхом забезпечення безпеки в різних сферах, у тому числі й інформаційній [7]. Хоча варто зазначити, що в означеному законодавчому акті відсутній перелік та визначення окремих складових, що, на нашу думку, є недоліком документа. В нормативно-правових актах стратегічного характеру інформаційна складова національної безпеки також деталізована, але вже на рівні окремих пріоритетних цілей, яким відповідає чіткий перелік заходів забезпечення.

Зокрема, у Стратегії національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни» від 14 вересня 2020 року вказано наступні пріоритетні завдання у сфері забезпечення національної безпеки, які стосуються інформаційної складової: 1) активна та ефективна протидія розвідувально-підривній діяльності, спеціальним інформаційним операціям та кібератакам, російській та іншій підривній пропаганді; 2) отримання повної і достовірної упереджувальної інформації про ситуацію в Україні та світі; 3) розвиток конкуренції у сфері надання інформаційних послуг населенню; 4) гарантування кіберстійкості та кібербезпеки національної інформаційної інфраструктури, зокрема в умовах цифрової трансформації; 5) стимулювання інновацій та

запровадження новітніх технологій, зокрема в інформаційній та телекомунікаційній сферах [8].

У свою чергу, в Стратегії державної безпеки від 30 грудня 2021 року закріплені наступні перспективні напрямки діяльності в інформаційній сфері: 1) удосконалення підходів до забезпечення безпеки державної таємниці та службової інформації з урахуванням стандартів безпеки НАТО та ЄС; 2) створення ефективної системи обміну інформацією між суб'єктами забезпечення державної безпеки та запровадження дієвих механізмів доступу суб'єктів забезпечення державної безпеки до державних електронних інформаційних ресурсів та автоматизованих інформаційних і довідкових систем, реєстрів, банків (баз) даних [9].

Необхідно наголосити, що в Стратегії інформаційної безпеки від 15 жовтня 2021 року інформаційна складова національної безпеки позиціонується як самостійна структурна одиниця, а також надається її визначення, яке ми наводили вище. Принципово, що інформаційна складова в документі визначається як функція держави, яка полягає у посиленні спроможностей щодо забезпечення інформаційної безпеки, її інформаційного простору, підтримці інформаційними засобами та заходами соціальної та політичної стабільності, забезпеченні прав кожного громадянина [10].

Таким чином, інформаційна безпека є самостійною складовою національної безпеки України, адже національні інтереси держави пов'язані з питаннями, які мають визначальне значення для суверенітету і незалежності держави (захист державної таємниці, протистояння інформаційному тероризму, захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних мережах тощо). В структурі національної безпеки України інформаційна безпека має певний інтегруючий характер, адже питання інформаційного забезпечення інших напрямів державної політики частково вирішуються у процесі інформаційної діяльності.

Література:

1. Андреева О. Н. Специфика информационной складовой концепту национальной безопасности державы. *European political and Law discourse*. 2015. Vol. 2. Issue 2. P. 135–140.

2. Мотайло О. В. Основні концептуальні підходи до сутності поняття «національна безпека». *Право та державне управління*. 2019. № 4. С. 286–293.

3. Панченко О. А. Інформаційна складова національної безпеки. *Вісник Нац. акад. Державної прикордонної служби України*. 2019. № 3. С. 65–80.

4. Гаврильців М. Т. Інформаційна безпека держави в системі національної безпеки України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 2. С. 200–203.

5. Боднар І. Р. Інформаційна безпека як основа національної безпеки. *Механізм регулювання економіки*. 2014. № 1. С. 68–75.

6. Шевчук М. О. До питання генези поняття інформаційної безпеки як складової національної безпеки. *Наук. вісник Ужгородського нац. ун-ту*. 2023. № 78. С. 134–139.

7. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 р. № 2469-VIII. *Голос України*. 2018. № 122.

8. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392/2020. *Урядовий кур'єр*. 2020. № 179.

9. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 грудня 2021 року «Про Стратегію забезпечення державної безпеки»: Указ Президента України від 16 лютого 2022 р. № 56/2022. *Урядовий кур'єр*. 2022. № 34.

10. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 жовтня 2021 року «Про Стратегію інформаційної безпеки»: Указ Президента України від 21 грудня 2021 р. № 685/2021. *Урядовий кур'єр*. 2021. № 251.